

KARS SARIKAMIŞ BAYRAKTEPE (CIBILTEPE) KIŞ SPORLARI VE TURİZM MERKEZİ'NİN KIŞ TURİZMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation of Kars Sarıkamış Bayraktepe (Cibiltepe) Winter Sports and Tourism Center in Terms of Winter Tourism

Erzem KARAÇOR*
Gamze TEMİZEL**

Geliş Tarihi (Received): 07.03.2022

Kabul Tarihi (Accepted): 31.05.2022

Yayın Tarihi (Published): 30.06.2022

ÖZ

Bu çalışmada, Kars ilinde bulunan Sarıkamış Kayak Merkezi'nin ziyaretçiler tarafından tercih edilme sebeplerinin araştırılması, Sarıkamış'ta konaklayan turistlerin görüşleri doğrultusunda bölgenin kış turizm potansiyelinin değerlendirilmesi ve bu görüşlerin çeşitli sosyo-demografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, gelir durumu) göre farklılaşmasının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılarak Sarıkamış Kayak Merkezi'nde ziyaretçi olarak bulunan 235 kişiye anket uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analizi SPSS 23.0 istatistik paket programı ile yapılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi neticesinde anket formunun ikinci bölümünde yer alan, Kars Sarıkamış Kayak Merkezi'nin turizm potansiyelini ölçmeye yönelik ifadelerle, ziyaretçilerin büyük oranda olumlu cevaplar verdiği görülmüştür. Bulgular doğrultusunda Sarıkamış Kayak Merkezi'nin kış turizm potansiyelinin yüksek olduğu, verilen hizmetlerin kaliteli olduğu ve talebi karşıladığı sonucu ortaya çıkmıştır. Ancak tesiste altyapı, pist ve mekanik tesisler yönünden, örneğin soğuk iklim koşullarına uygun kapalı telesiyej sisteminin olmaması gibi, eksikliklerin olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca merkeze yönelik pazarlama ve markalaşma çalışmaları noktasında örneğin; merkezin kendine ait bir logosunun olmaması gibi, çeşitli eksikliklerin olduğu vurgulanmıştır. Anketin üçüncü bölümünde yer alan Sarıkamış Kayak Merkezi'nin ziyaretçiler tarafından tercih edilme sebeplerini belirlemeye yönelik ifadelerle de ziyaretçilerin büyük oranda olumlu cevaplar verdiği görülmüştür. Ziyaretçilerin sadece "alışveriş merkezi yeterlidir" ifadesine olumsuz cevap verdiği görülmüştür. Bu durum da bölgede ya da yakın çevresinde turistlerin taleplerini karşılayacak düzeyde ve sayıda alışveriş merkezleri olmadığını, bu konuda çalışmalar yapılması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Alternatif Turizm, Kış Turizmi, Kars-Sarıkamış Kış Sporları Merkezi.

ABSTRACT

In this study, it was aimed; to investigate the reasons why the Sarıkamış Ski Center in Kars is preferred by the visitors, to evaluate the winter tourism potential of the region in line with the opinions of the tourists staying in Sarıkamış and to evaluate these views in terms of various socio-demographic variables (such as age, gender, marital status, education level, income). For this purpose by using the questionnaire technique as a data collection tool in the research, a questionnaire was applied to 235 people who were visiting Sarıkamış Ski Center. The analysis of the obtained data was made with the SPSS 23.0 statistical package program. As a result of the analysis, it was seen that the visitors gave mostly positive answers to the statements in the second part of the questionnaire about measuring the tourism potential of Kars Sarıkamış Ski Center. In line with the findings, it was concluded that the winter tourism potential of Sarıkamış Ski Center is high, the services provided are of high quality and it meets the demand. However, it has been stated that there are deficiencies in the resort in terms of infrastructure, runway and mechanical facilities, such as the lack of a closed chairlift system suitable for cold climate conditions. In addition, it was emphasized that there are various deficiencies in marketing and branding activities for the center, such as the center's lack of a logo of its own. In the third part of the survey, it was seen that the visitors gave mostly positive answers to the statements about determining the reasons for the preference of Sarıkamış Ski Center by the visitors. It was observed that the visitors only gave a negative answer to the statement "the shopping center is sufficient". This shows that there are not enough shopping centers in the region or its immediate surroundings to meet the demands of tourists, and that studies should be carried out on this issue.

Keywords: Alternative Tourism, Winter Tourism, Kars-Sarıkamış Winter Sports Center.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ABD, erzmmzro-92@outlook.com, ORCID ID: 0000-0001-7708-8248.

** Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği ABD, gamzetemizel@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6576-1634.

1. GİRİŞ

Ekonomik olarak dünyanın en büyük sektörlerinden birisi olan turizm, her geçen gün daha da gelişerek uluslararası ticaretin en önemli bileşenlerinden biri haline gelmiştir. Dünya Turizm Örgütü'nün (WTO) hazırladığı bir raporda 2000 yılı verilerine göre dünyayı gezen turist sayısı 674 milyon ve bu turistlerden elde edilen döviz girdisi 495 milyar dolar iken 2017 yılında turist sayısı 1,32 milyara ve bu turistlerden elde edilen döviz girdisi 1,33 trilyon dolara ulaşmıştır. 2018 yılında ise 2017 yılına göre turist sayısı %6,06 artışla 1,4 milyara, döviz girdisi %9,02 artışla 1,45 trilyon dolara ulaşmıştır (WTO, 2019). Globalleşmenin ve ulaşım imkanlarının artması ve yurtiçi/yurtdışı seyahatlerin ekonomik olarak karşılanabilir seviyeye gelmesi ile birlikte 2000 yılında bir turist ortalama 734 dolar girdisi sağlarken, 2018 yılına gelindiğinde bu değer %41,02 artışla 1035 dolar seviyesine gelmiştir. Turistlerin döviz bırakma miktarındaki artış sebebiyle özellikle son yıllarda uluslararası turizm ciddi bir sıçrama yaparak dünya ticareti hizmet sektörü dalında %7,8'lik bir paya ulaşmıştır.

Son yıllarda uluslararası turizm faaliyetlerine yönelik çeşitlendirme çalışmaları artmıştır. "Bacasız sanayi" olarak anılan turizm sektöründe uzun yıllar deniz-kum-güneş üçlüsüne yönelik faaliyetler hakim olmuşken, son yıllarda yeni arayışlar içerisindeki turistlere hitap edebilmek ve turizm gelirini arttırmak amacıyla alternatif turizm faaliyetlerine ilgi artmıştır. Turizm faaliyetlerini 12 aya yaymayı amaçlayan söz konusu arayışlar kış turizmine ciddi bir yönelmenin yolunu açmıştır.

Kış turizmi, kar yağışı alan ve rakımı yüksek bölgelerde yoğunlaşan, kayak ve diğer aktivitelerin yapıldığı önemli bir alternatif turizm türüdür (Doğaner, 2001: 135). Bu çalışma ile Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan kış turizm merkezlerinden Kars Sarıkamış Cıbiltepe (Bayraktepe) bölgesinin kış turizmi potansiyelinin değerlendirilmesi ve bölgenin ziyaretçiler tarafından tercih edilme sebeplerinin araştırılması amaçlanmaktadır. Sonuçların turizm literatürüne katlı sağlaması hedeflenmektedir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kış Turizmi ve Sarıkamış

Dünyanın en büyük sektörlerinden biri olan turizm endüstrisinin önemli bileşenlerinden biri de kış turizmidir. Ülker (1992) kış turizmini; "genellikle karlı ortamlarda yapılan ve kış sporları uygulamalarının ağırlıklı olarak geliştirildiği merkez ve alanlar üzerinde yoğunlaştığı bir turizm hareketi" olarak tanımlanmaktadır. Bu sebeple kış turizmi kimi zaman kış sporları turizmi şeklinde de anılmaktadır. Doğaner (2001) yapmış olduğu çalışmada kış turizminin, dağların kayak sporuna uygun alanlarının konaklama, misafirhane ve eğlence tesislerinin yapımıyla kayak merkezine dönüşmesi sonucu meydana geldiğini belirtmiştir. Kış turizmi, karlı ve eğimli alanlara yapılan seyahatlerin yanında kar sporları, konaklama, yeme-içme ve eğlence olanakları sunan bir turizm türüdür. Kış turizmi genelinde kayak alışkanlığı olan turistlere ve kayak sporunun yanı sıra doğada zaman geçirme ve temiz havaya ilgi duyan ziyaretçilere fırsatlar sunar (Demiroğlu, 2014). Genellikle kayak sporuyla anılan kış turizmini bu şekilde sınırlamak yanlıştır. Kış turizmi; yürüyüşler, doğa araştırmaları, kayak-snowboard, tırmanma gibi kış sporları, eğlence programları, konaklama, ulaşım hizmetlerinin tümüyle kişinin ruhen ve bedenen dinlenmesine olanak sağlayan önemli bir turizm türüdür. Kış turizmi ve bu kapsamda değerlendirilen kayak merkezleri; doğa, dağ, yayla, kongre ve kültür turizmi gibi alternatif turizm türleriyle bağlantılı olup ulusal ve/veya uluslararası spor müsabakaları ve kampları için de tercih edilmektedir (Mursalov, 2009). Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na kayıtlı 28 kış turizm merkezi bulunmaktadır (Çakmak ve Yılmaz, 2018). Bu kış turizm merkezlerinden birisi de Kars Sarıkamış Kış Sporları Turizm Merkezi'dir.

Sarıkamış ülkemizin önemli kış ve kayak turizm potansiyeline sahip merkezlerinden biridir. Özellikle Kars ilinin kış turizm potansiyelinin önemli bir kısmını oluşturan ilçe, son yıllarda kış turizmi açısından odak noktası haline gelmeye başlamıştır. Cıbiltepe, diğer adıyla Bayraktepe Kayak Merkezi Kars'ın Sarıkamış ilçesinde yer almaktadır. Sarıkamış ilçesinin konumu Kafkasya-Anadolu arasında geçiş noktası olması nedeniyle stratejik öneme sahiptir. Osmanlı-Rus savaşı döneminde, Rusya'nın işgali altında bulunan ilçede bugün Rus askeri ve sivil mimari örneklerini görmek mümkündür. İlçede Bayraktepe Kayak Merkezi'nin yanı sıra söz konusu çeşitli tarihi mimari yapılar ve ilçenin çevresinde sarıçam

ormanları bulunmaktadır. Allahuekber Dağları Milli Parkı ilçede turistik çekim noktası olan bir diğer ögedir (Demir, 2017). Sarıkamış'ta düzenlenen farklı etkinlik ve festivaller de turistlerin dikkatini çekmektedir. Sarıkamış Şehitleri Anma Programı ve Kış Oyunları Festivali bunlardan bazılarıdır. Türkiye'nin Insburg'u olarak adlandırılan Cıbiltepe Kayak Merkezi, dünyanın en uzun kayak pistlerinden birisine sahiptir. Kayak Merkezi, Sarıkamış ilçesinin güneyinde 2634 metre yükseklikte Cıbiltepe mevkiinde yer almaktadır. Cıbiltepe/Bayraktepe 1991 yılında ve 20876 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanarak kayak merkezi ilan edilmiştir. Yıllar içerisinde sınır değişiklikleri olmuş, güncel sınırlarına ulaşmış ve yapılan isim değişikliği ile Kars Sarıkamış Kış Sporları Turizm Merkezi, yeni statüsüne 2010 yılı 27653 sayılı Resmî Gazete'de ilanı ile ulaşmıştır. Merkez Sarıkamış ilçe merkezine 2 km, Kars'a ve Harakani Hava Limanına 56 km uzaklıkta bulunmaktadır (Çalışkan, 2014: 48; Demir ve Alım, 2017). Sarıkamış Kayak Merkezi Alp disiplini, Kuzey disiplini ve tur kayağı etkinlikleri için çok elverişli koşullara sahiptir. Merkez; geçmişe dayanan kayak geleneğinin katkıları, son yıllarda artan yatırımlar, benimsenen bütüncül ve sürdürülebilir turizm yaklaşımları sayesinde çeşitli yarışlarda ve dallarda başarıları olan birçok usta kayakçı yetiştirmiştir (Kars İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2018).

Sarıkamış kış turizm bölgesinde bölgenin konaklama alt yapısına hizmet eden çeşitli özelliklere sahip konaklama işletmeleri mevcuttur. Bölgede Turizm İşletme Belgeli toplam 16 adet konaklama tesisi ve bu tesislerde toplam 585 oda ve 2576 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Bunun dışında turizm bölgesinde toplamda 113 oda ve 264 yatak kapasitesine sahip 4 adet Yatırım Belgeli konaklama tesisi bulunmakta iken 176 oda ve 511 yatak kapasitesine sahip 6 adet Belediye Belgeli konaklama tesisi mevcuttur (Polat, 2019; Kars İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2019). Söz konusu konaklama tesislerinin 11 tanesi (bir adet 5 yıldız standardında, yedi adet 3 yıldızlı ve iki adet apart otel) kayak merkezinde yer almaktadır. Aktif olan tesislerin toplam oda sayısı 726 olup Sarıkamış kış turizm bölgesinin toplamda 1054 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Planlama aşamasında bulunan 52 adet turizm tesisinin tamamlanması durumunda ise toplam yatak sayısının 7800'e ulaşması hedeflenmektedir (Demir, 2017).

Sarıkamış Kayak Merkezi'nde kış sporları için sezon Aralık-Mart ayları arasında gerçekleşmektedir. Bölgenin ziyaret yoğunluğunun bu dönemde arttığı gözlemlenmektedir, bu da ziyaretçilerin bölgeyi özellikle kış turizmi için tercih ettiğinin göstergesidir. Ayrıca hafta sonları genellikle çevre il ve ilçelerden gününbirlik olarak merkeze gelen ziyaretçi sayısı yaklaşık 5000 civarındadır (Çalışkan, 2014). Aşağıda Tablo 1 ile Kars ilinin geneli ve ilçeleri bazında yerli ve yabancı turistlerin şehirde bulunan Turizm İşletme Belgeli konaklama tesislerine gelişleri, geceleme ve ortalama kalış süreleri ifade edilmiştir.

Tablo 1: Turizm İşletme Belgeli ve Konaklama Tesislerinde Tesislere Geliş, Geceleme, Ortalama Kalış Süresi ve Doluluk Oranlarının İllere ve İlçelere Göre Dağılımı – Kars 2019

		TESİSE GELİŞ SAYISI			GECELEME			ORTALAMA KALIŞ SÜRESİ		
		YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM
Kars	Merkez	7.729	148.979	156.708	11.954	226.397	238.351	1,55	1,52	1,52
	Sarıkamış	965	56.404	57.369	2.247	146.102	148.349	2,33	2,59	2,59
	Selim	19	1.060	1.079	41	2.004	2.045	2,16	1,89	1,90
	Kağızman	66	3.982	4.048	309	21.846	22.155	4,68	5,49	5,47
	Toplam	8.779	210.425	219.204	14.551	396.349	410.900	1,66	1,88	1,87

Kaynak: T.C. kültür ve Turizm Bakanlığı YİGM (2019). Yıllık İl-İlçe Konaklama Tabloları

Tablo 1'e göre 2019 yılında Kars'a gelen toplam 219.204 turist belediye ruhsatlı veya turizm işletme ruhsatlı tesislerde konaklamışlardır. Tesislerde ortalama konaklama süresi 1,87 gün olmuştur. Toplam tesise gelişlerin yaklaşık %26'sı Sarıkamış ilçesine olmuştur. Sarıkamış ilçesinde toplam tesise geliş sayısı 57.369 ve toplam geceleme gün sayısı 146.102 olup ortalama kalış süresi 2,59 gün olduğu görülmektedir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Araştırmaya ilişkin hipotezler oluşturulurken kış turizmi ile ilgili ulusal literatür incelenerek bu konuda yapılmış çalışmalardan faydalanılmıştır. Yürütülen araştırma kapsamında kurulan hipotezler aşağıdaki çalışmalar doğrultusunda geliştirilmiştir.

Koşan (2013)'ün yapmış olduğu "Kış Sporları Turizmi – Kayak Turistlerinin Kış Turizm Merkezlerini Algı ve Değerlendirmelerine Ait Bir Araştırma (Palandöken'de Bir Uygulama)" başlıklı çalışmada, ziyaretçilerin kayak merkezi tercihlerini etkileyecek kar durumu, yollar, maliyet, aktivite çeşitliliği ve seyahat süresi gibi faktörlerin göreceli önemi araştırılmıştır. Çalışma sonucunda katılımcıların kış turizmi altyapısı ve kaliteli konaklama görüşlerinde cinsiyet ve yaş değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmuştur.

Daştan ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan "Kış Turizmi Talebi: Erzurum İli Üzerine Bir Uygulama" başlıklı çalışmada, ziyaretçilerin bölgeyi seçme nedenlerini etkileyen faktörler tespit edilerek ve bu unsurların demografik faktörler ile ilişkisi araştırılmıştır. Çalışma sonucunda Erzurum ilinin tercih edilme olasılığı ile gelir durumu ve eğitim durumu değişkenleri arasında ters yönlü bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Yıldız ve Gürhan (2020) tarafından yapılan "The Effects of Alternative Tourism Activites on Sustainable Tourism Potential and Employment" başlıklı çalışmada, Alanya'da bulunan otellerin işletmecilerine ve çalışanlarına yapılan anket sonucunda alternatif turizm türlerinin potansiyelleri değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda kış turizm potansiyeli ölçek puanı ile gelir durumu arasında anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Gelir durumu orta olanlar en yüksek ortalama potansiyel puanına sahipken gelir durumu iyi olanlar en düşük ortalama potansiyel puanına sahiptir.

Kaya (2018) tarafından yapılan "Kayseri'nin Kış Turizm Potansiyeli ve Tercih Edilmesindeki Sebepler: Erciyes Örneği" başlıklı çalışmada Kayseri'nin tercih edilme sebepleri ile gelir durumu ve eğitim durumu değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Kış turizmi ile ilgili literatür incelendiğinde, kış turizmi merkezlerinin turizm potansiyelleri ve bu merkezlerin tercih edilme nedenleri ile ilgili yapılmış sınırlı sayıda çalışmanın olduğu tespit edilmiştir. Yukarıda örneklerine yer verilen kış turizmi ile ilgili çalışmalar arasında, Sarıkamış Kayak Merkezi özelinde, bu merkezin kış turizmi potansiyeli ve ziyaretçilerce tercih edilme nedenlerini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda mevcut çalışma ile Sarıkamış Kayak Merkezi'nin turizm potansiyeline ilişkin görüşlerin ve tercih edilme sebeplerinin yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu ve gelir durumu gibi demografik değişkenlere göre farklılaşmasının araştırılması amaçlanmıştır. Bu amaca hizmet eder şekilde ve mevcut literatürle paralel olarak geliştirilen hipotez ve alt hipotezler şu şekilde sıralanmaktadır:

H₁ a: Sarıkamış Kayak Merkezi'ni (SKM) ziyaret eden turistlerin bölgenin turizm potansiyeline ilişkin görüşleri yaşa göre farklılık göstermektedir.

H₁ b: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgenin turizm potansiyeline ilişkin görüşleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H₁ c: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgenin turizm potansiyeline ilişkin görüşleri medeni duruma göre farklılık göstermektedir.

H₁ d: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgenin turizm potansiyeline ilişkin görüşleri eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

H₁ e: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgenin turizm potansiyeline ilişkin görüşleri gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

H₂ a: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgeyi tercih sebeplerine ilişkin görüşleri yaşa göre farklılık göstermektedir.

H₂ b: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgeyi tercih sebeplerine ilişkin görüşleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H₂ c: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgeyi tercih sebeplerine ilişkin görüşleri medeni duruma göre farklılık göstermektedir.

H₂ d: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgeyi tercih sebeplerine ilişkin görüşleri eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

H₂ e: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgeyi tercih sebeplerine ilişkin görüşleri gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir.

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu çalışmanın amacı Kars-Sarıkamış Kayak Merkezinin kış turizm potansiyeli ve ziyaretçiler tarafından tercih edilme sebeplerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda verilerin toplanması için nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Katılımcılara uygulanan anketler gönüllülük esasına uygun olarak ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırmada izlenen adımlar sırasıyla; problem ile alakalı literatür taraması yapılması, amaç ve hipotezlerin belirlenmesi, ankette sorulacak soruların düzenlenmesi ve son şeklinin verilmesi, anketin uygulanması, elde edilen verilerin girişi ve düzenlenmesi, istatistiksel analizlerin yapılması ve yorumlanması, sonuç ve değerlendirmenin yapılması şeklindedir.

3.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Sarıkamış Kayak Merkezi ziyaretçileri oluşturmaktadır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı 2020 yılı verilerine göre turizm işletme belgeli ve belediye belgeli konaklama tesislerinde toplam yılda 50.878 ziyaretçinin ilçede en az bir gece konakladığı ve ortalama konaklama süresinin ise 2,63 gece olduğunu göstermektedir. Evrenin tamamına ulaşılmasının zorluğundan dolayı kolayda örnekleme yöntemi tercih edilmiştir.

3.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket formunda Bielikova (2013), Vojackova (2007) ve Haider (1991)'in çalışmalarından yararlanılarak Kaya (2018) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış olan ölçekten yararlanılmıştır. Anket formunda yer alan önermeler Sarıkamış Kayak Merkezi'ne uyarlanarak kullanılmıştır. Anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Kars-Sarıkamış Kış Turizm Merkezi'ni ziyaret eden turistlerin demografik özelliklerinin belirlenmesine yönelik ifadeler yer almıştır. Anketin ikinci bölümünde katılımcıların Sarıkamış Kayak Merkezi'nin turizm potansiyeline ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmış olan, tek boyut ve 10 önermeden oluşan Potansiyel Ölçeği'ne yer verilmiştir. Anketin üçüncü bölümünde katılımcıların Sarıkamış Kayak Merkezi'ni tercih etme sebeplerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmış olan, tek boyut ve 10 önermeden oluşan Tercih Sebepleri Ölçeği'ne yer verilmiştir. Anketin son bölümü ise ziyaretçilerin yıllık tatil bütçelerini, Sarıkamış Kayak Merkezi'ni daha önce kaç kez ziyaret ettiklerini, merkezi tekrar tercih etme sebeplerini vb. belirlemeye yönelik hazırlanmış kapalı uçlu 12 sorudan oluşmaktadır.

3.3. Veri Analizi Yöntemi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 23.0 for Windows (Statistical Package for Social Sciences) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler araştırmanın amacına uygun istatistiksel teknikler (frekans dağılımı, betimsel istatistikler, Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testleri) kullanılarak analiz edilmiş ve buna göre yorumlanarak öneriler getirilmiştir. Kruskal Wallis H testi sonucu anlamlı çıkan tüm gruplarda Levene testi uygulanmış ve tüm gruplarda Levene anlamlılık değerleri $p > 0,05$ çıkmıştır. Bunun sonucunda tüm grup içi anlamlı farklılığa sebep olan grupları belirlemek için ise Post-Hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Araştırmada kullanılan ölçeklere güvenilirlik (Cronbach Alfa: α) analizi yapılmıştır. 10 ifade ve tek boyuttan oluşan Potansiyel Ölçeği'nin α iç tutarlılık katsayısı 0,847 iken benzer şekilde 10 ifade ve tek boyuttan oluşan Tercih Sebebi Ölçeği'nin α iç tutarlılık katsayısı ise 0,868 bulunmuştur. Bu da ölçeğin yüksek derecede güvenilir ($0,80 < \alpha < 1,00$) olduğunu göstermektedir (Ural ve Kılıç, 2013: 280; Can, 2013: 343). Yapılan analiz sonucu KMO oranı Potansiyel Ölçeği'nde 0,817 ve Tercih Sebebi Ölçeği'nde ise 0,835 olarak hesaplanmıştır. Örneklem yeterliliğini test eden bu analizin sonucunun 0,7-0,9 arası olması sebebiyle örneklem yeterliliğinin iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Can, 2013: 277; Çokluk vd., 2012: 207; Kalaycı, 2014: 322). Bu da çalışmada ulaşılan katılımcı sayısının yeterli olduğunu göstermektedir. Bartlett Küresellik Testi (Bartlett's Test of Sphericity: BKT) sonucunda ise anlamlılık değerleri; Potansiyel Ölçeği'nde ($X^2=1087,62$, $p<0,001$) ve Tercih Sebebi Ölçeği'nde ($X^2=1104,36$, $p<0,001$) olarak belirlenmiştir. Yapılan test sonucunun anlamlı olması, değişkenler arasında ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Kolmogorov-Smirnow ve Shapiro-Wilk testleri her iki ölçek için de anlamlı düzeydedir ($p<0,05$). Bu sebeple her iki ölçek için de normal dağılım varsayımı karşılanamamıştır (ayrıca Kurtosis ve Skewness değerlerine de bakılmıştır) (Tablo 2). Kars Sarıkamış Kayak Merkezi'ni ziyaret eden turistlerin bireysel özellikleri ile Potansiyel Ölçeği ve Tercih Sebebi Ölçeği arasında istatistiksel anlamlı farklılıkların tespiti için Mann-Whitney U testi ile Kruskal Wallis H testleri uygulanmış ve elde edilen sonuçlar tablolatırılmıştır.

Tablo 2: Ölçeklere İlişkin Güvenilirlik, Örneklem Yeterliliği ve Normallik Testi Sonuçları

	<i>İstatistiksel Analiz</i>	<i>Sonuçlar</i>
<i>Turizm Potansiyeli (n:10)</i>	<i>Cronbach Alpha</i>	<i>0,847</i>
	<i>Standartlaştırılmış öğelere dayalı Cronbach Alpha</i>	<i>0,853</i>
	<i>KMO</i>	<i>0,817</i>
	<i>BKT</i>	<i>$X^2=1087,62$ $P<0,001$</i>
	<i>Kolmogorov-Sminow</i>	<i>$p=0,005$</i>
	<i>Shapiro-Wilk</i>	<i>$p=0,015$</i>
<i>Tercih Sebepleri (n:10)</i>	<i>Cronbach Alpha</i>	<i>0,868</i>
	<i>Standartlaştırılmış öğelere dayalı Cronbach Alpha</i>	<i>0,870</i>
	<i>KMO</i>	<i>0,835</i>
	<i>BKT</i>	<i>$X^2=1104,36$ $P<0,001$</i>
	<i>Kolmogorov-Sminow</i>	<i>$p=0,005$</i>
	<i>Shapiro-Wilk</i>	<i>$p=0,004$</i>

4.2. Katılımcılara Ait Demografik Özellikler

Araştırmada katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla yöneltilen sorulara verilen yanıtlar doğrultusunda, katılımcıların tanımlayıcı bir takım özellikleri ayrıca aşağıda Tablo 3'te ifade edildiği gibidir.

Tablo 3: Katılımcıların Demografik Özellikleri

	DURUM	n	%		DURUM	n	%	
Cinsiyet	Kadın	72	%30,6	Meslek	Kamu	87	%37	
	Erkek	163	%69,4		Özel	103	%43,8	
Medeni Durum	Evli	158	%67,2		Öğrenci	22	%9,5	
	Bekar	77	%32,8		Ev Hanımı	14	%5,9	
Yaş	18 Altı	14	%5,9		Emekli	9	%3,8	
	18-25	17	%7,3		İşçi	0	%0	
	26-35	120	%51		Tatil için Ayrılan Bütçe	1000-2000 TL	39	%16,5
	36-46	60	%25,5			2001-4000 TL	69	%29,5
	46 Üstü	24	%10,3			4001-6000 TL	51	%21,7
			6000 TL üstü			76	%32,3	
Eğitim Durumu	İlkokul	16	%6,8	Ziyaret Sayısı	1	64	%27,3	
	Lise	31	%13,1		2	47	%20	
	Ön Lisans	25	%10,6		3+	124	%52,7	
	Lisans	92	%39,2	Tekrar Ziyaret Sebebi	Maliyet	54	%17,6	
	Y. Lisans	59	%25,1		Hizmet Kalitesi	35	%11,4	
Doktora	12	%5,2	Coğrafi Konum		78	%25,7		
Gelir Durumu	Geliri Olmayan	42	%17,9		Spor Faaliyetleri	67	%21,8	
	1500 TL Altı	2	%0,9		Alternatif Turizm Çeşitliliği	37	%12,1	
	1501-3000 TL	35	%14,9	Akraba Ziyareti	15	%4,9		
	3001-5000 TL	29	%12,3	Diğer	20	%6,5		
	5000 TL Üstü	127	%54					

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan Kars Sarıkamış Kayak Merkezi'ni ziyaret eden turistlerin %30,6'sı kadın, %69,4'ü ise erkektir. Katılımcıların %67,2'si evli, %32,8'i bekâr olarak dağılım göstermiştir. Katılımcılar en yüksek oranda (%51) 26-35 yaş aralığında, eğitim düzeyi bakımından en yüksek oranda %39,2 ile lisans düzeyinde, gelir durumu açısından en yüksek olarak %54 ile 5000 TL ve üstü gelire sahiptirler. Katılımcıların meslek grubu ise en yüksek oranda %43,8 ile özel sektördür. Turistlerin yıllık tatil için ayırdıkları bütçelerin dağılımına bakıldığında; %16,5'i 1000-2000 TL arası, %29,5'i 2001-4000 TL, %21,7'si 4001-6000 TL ve %32,3'ü 6000 TL ve üzeri olarak dağılım göstermiştir. Turistlerin %27,3'ü 1 kez, %20'si 2 kez ve %52,7'si 3 kez ve üzeri Kars Sarıkamış Kayak Merkezi'ni ziyaret etmişlerdir. Katılımcılara ayrıca merkezi tekrar ziyaret etme sebepleri sorulmuştur. Buna göre katılımcıların cevapları doğrultusunda tekrar ziyaret sebepleri %17,6 ile maliyet, %11,4 ile hizmet kalitesi, %25,7 ile coğrafi konum, %21,8 ile merkezin spor faaliyetleri, %12,1 ile alternatif turizm çeşitliliği, %4,9 ile akraba ziyareti ve %6,5 ile diğer sebepler olarak dağılım göstermiştir.

4.3. Hipotezlerin Test Edilmesi

Bu başlık altında araştırma kapsamında test edilen; H1: demografik değişkenlerin turizm potansiyeli görüşleri üzerinde etkisi vardır (H₁ a, H₁ b, H₁ c, H₁ d, H₁ e) ve H2: demografik değişkenlerin kayak merkezi tercih etme sebepleri ölçek puanı üzerinde etkisi vardır (H₂ a, H₂ b, H₂ c, H₂ d, H₂ e) hipotezlerine ilişkin sonuçlara yer verilmektedir.

Katılımcıların Sarıkamış Kayak Merkezi'nin turizm potansiyelini ölçmeye yönelik sorulara verdikleri yanıtların dağılımı ve soruların puanlarının ortalaması Tablo 4'te verilmiştir. Aynı şekilde katılımcıların Sarıkamış Kayak Merkezi'ni tercih sebeplerini belirlemeye yönelik soruların dağılımı ve soruların puanlarının ortalaması ise Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 4: Sarıkamış Kayak Merkezi Turizm Potansiyeline İlişkin Soruların Dağılımı ve Ortalama Değerleri

	1. Kesinlikle Katılıyorum	2. Katılıyorum	3. Kararsızım	4. Katılmıyorum	5. Kesinlikle Katılmıyorum	Ort.±S.S.
Kars'ın Kış Turizm Potansiyeli Oldukça Yüksek.	112 (%47,7)	75 (%31,9)	32 (%13,6)	9 (%3,8)	7 (%3)	1,83±1,00
Kars'ın Kış Turizmi Arzu, Talepleri Karşulamakta Yeterlidir.	53 (%22,6)	56 (%23,8)	45 (%19,1)	47 (%20)	34 (%14,5)	2,80±1,37
Kars'ın Kış Turizmi altyapısı yeterlidir.	46 (%19,6)	39 (%16,6)	47 (%20)	62 (%26,4)	41 (%17,4)	3,06±1,38
Kars Kış Turizminde bölgedeki rakiplerinden daha üstündür.	66 (%28,1)	36 (%15,3)	48 (%20,4)	56 (%23,8)	29 (%12,3)	2,77±1,40
Coğrafi konumu Kars'ın kış turizmi açısından güçlü bir yönüdür.	131 (%55,7)	66 (%28,1)	20 (%8,5)	10 (%4,3)	8 (%3,4)	1,71±1,02
Kars'ta kış turizm kapsamında verilen hizmetler yetersiz seviyededir.	45 (%19,1)	57 (%24,3)	61 (%26)	45 (%19,1)	27 (%11,5)	2,80±1,27
Kars'ın gelişen ekonomisi kış turizmini de olumlu yönde etkilemektedir.	77 (%32,8)	73 (%31,1)	59 (%25,1)	19 (%8,1)	7 (%3)	2,17±1,07
Sarıkamış (Cıbiltepe)'daki kış turizm hizmetleri Türkiye kış turizminin gelişimine katkı sağlamaktadır.	111 (%47,2)	75 (%31,9)	38 (%16,2)	8 (%3,4)	3 (%1,3)	1,80±0,92
Kars'ta kış turizmi gelişimi konusunda yeterli tanıtımlar yapılmaktadır.	32 (%13,6)	30 (%12,8)	49 (%20,9)	69 (%29,4)	55 (%23,4)	3,36±1,33
Çevre illerin turizm çeşitliliği Kars'ın kış turizminde tercih edilmesine katkı sağlamaktadır.	51 (%21,7)	63 (%26,8)	56 (%23,8)	45 (%19,1)	20 (%8,5)	2,66±1,25

Tablo 5: Sarıkamış Kayak Merkezi Tercih Edilmesindeki Sebeplere Yönelik Soruların Dağılımı ve Ortalama Değerleri

	1. Kesinlikle Katılıyorum	2. Katılıyorum	3. Kararsızım	4. Katılmıyorum	5. Kesinlikle Katılmıyorum	Ort.±S.S.
Kayak pistlerinin kapasitesi yeterli seviyededir.	78 (%33,2)	76 (%32,3)	40 (%17)	26 (%11,1)	15 (%6,4)	2,25±1,21
Kayak pistlerinin bakımı yeterli seviyede yapılmaktadır.	62 (%26,4)	63 (%26,8)	46 (%19,6)	39 (%16,6)	25 (%10,6)	2,58±1,32
İhtiyaç halinde kullanılacak alışveriş merkezleri yeterli seviyededir.	13 (%5,5)	27 (%11,5)	43 (%18,3)	71 (%30,2)	81 (%34,5)	3,77±1,20
Sarıkamış Kayak Merkezinde ilk yardım ve sağlık hizmetleri yeterli seviyede sunulmaktadır.	49 (%20,9)	52 (%22,1)	60 (%25,5)	48 (%20,4)	26 (%11,1)	2,79±1,29
Kars kış turizm hizmetlerinde diğer rakiplerinden daha geride kalmaktadır.	47 (%20)	59 (%25,1)	53 (%22,6)	48 (%20,4)	28 (%11,9)	2,79±1,30
Sarıkamış Kayak Merkezinde emniyet ve güvenlik hizmetleri yeterli seviyede sunulmaktadır.	80 (%34)	67 (%28,5)	51 (%21,7)	28 (%11,9)	9 (%3,8)	2,23±1,15
Kayak merkezindeki otellerin sunduğu hizmetler yeterli seviyededir.	71 (%30,2)	66 (%28,1)	47 (%20)	30 (%12,8)	21 (%8,9)	2,42±1,28
Kayak eğitimi veren eğitmenler yeterli seviyede hizmet vermektedir.	64 (%27,2)	74 (%31,5)	50 (%21,3)	31 (%13,2)	16 (%6,8)	2,41±1,21
Kayak merkezine sağlanan ulaşım araçları ve hizmetler yeterlidir.	71 (%30,2)	64 (%27,2)	48 (%20,4)	28 (%11,9)	24 (%10,2)	2,45±1,31
Sarıkamış Kayak Merkezinde sunulan hizmetlerin (kayak, konaklama vb.) fiyatları uygundur.	60 (%25,5)	59 (%25,1)	58 (%24,7)	32 (%13,6)	26 (%11,1)	2,60±1,30

Yaş değişkeni: Yaş değişkenine ilişkin kurulan hipotezler sırasıyla; H_{1a}: Sarıkamış (Cıbiltepe) Kayak Merkezi'ni (SKM) ziyaret eden turistlerin bölgenin turizm potansiyeline ilişkin görüşleri yaşa göre farklılık göstermektedir ve H_{2a}: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgeyi tercih sebeplerine ilişkin görüşleri yaşa göre farklılık göstermektedir şeklindedir. Kurulan hipotezler Kruskal Wallis-H Testi ile analiz edilmiş ve aşağıda Tablo 6 ile ifade edilmiştir.

Tablo 6: Yaş Değişkeni ile Kruskal Wallis-H Testi

		n	Ort.±S.S.	Ortanca (Min-Mak)	Sıra Ortalamaları	Test	p
H _{1a} :Turizm Potansiyeli-Yaş	18 yaş altı (a)	14	21.43±5.63	21 (13-32)	84.82	X ² =13.173	p=0.010 p ^{ce} =0.033
	18-25 (b)	17	24.06±9.47	22 (11-45)	106.74		
	26-35 (c)	120	26.35±7.72	26 (10-45)	131.06		
	36-46 (d)	60	24.68±7.81	24,5 (11-44)	114.97		
	46 yaş üzeri (e)	24	21.33±7.33	21 (10-34)	87.60		
H _{2a} :Tercih Edilme Sebepleri-Yaş	18 yaş altı (a)	14	23.71±7.06	23 (15-39)	95.89	X ² =5.293	0.259
	18-25 (b)	17	25.06±8.91	24 (12-45)	105.12		
	26-35 (c)	120	27.18±8.7	28 (10-46)	125.90		
	36-46 (d)	60	26.33±8.9	25,5 (10-47)	117.98		
	46 yaş üzeri (e)	24	24±6.65	24 (10-36)	100.58		

Tablo 6'da ifade edildiği üzere, yapılan analiz sonucunda turizm potansiyeli ölçeği açısından sıra ortalamaları incelendiğinde yaş grupları arasında farklılıklar gözlenmektedir (X²:13.173, p=0.010). Bu doğrultuda H_{1a} hipotezi kabul edilmiştir. Sonuç olarak turizm potansiyelinin yaş değişkenine bağlı bir olgu olduğu söylenebilir. Farklılığa sebep olan gruplar belirlenmek için Post-Hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Aradaki fark 26-35 arası yaş grubu 46 yaş üzeri grup arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir (p^{ce}=0.033).

Tercih edilme sebepleri ölçeği açısından sıra ortalamaları incelendiğinde yaş grupları arasında farklılık gözlenmemiştir (X²=5.293, p=0.259). Buna göre H_{2a} hipotezi reddedilmiştir. Sonuç olarak tercih edilme ölçeğinin yaş değişkenine bağlı bir olgu olmadığı görülmektedir.

Cinsiyet değişkeni: Cinsiyet değişkenine ilişkin kurulan hipotezler sırasıyla; H_{1b}: Sarıkamış (Cıbiltepe) Kayak Merkezi'ni (SKM) ziyaret eden turistlerin bölgenin turizm potansiyeline ilişkin görüşleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir ve H_{2b}: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgeyi tercih sebeplerine ilişkin görüşleri cinsiyete göre farklılık göstermektedir şeklindedir. Kurulan hipotezler Mann-Whitney U Testi ile analiz edilmiş ve aşağıda Tablo 7 ile ifade edilmiştir.

Tablo 7: Cinsiyet Değişkeni ile Mann-Whitney U Testi

		n	Ort.±S.S.	Ortanca (Min-Mak)	Sıra Ortalamaları	Test	p
H _{1b} :Turizm Potansiyeli	Kadın	72	22.76±8.57	21 (10-44)	97.24	U=4373.5	0.002
	Erkek	163	25.92±7.37	26 (10-45)	127.17		
H _{2b} :Tercih Edilme Sebepleri	Kadın	72	25.6±8.78	24,5 (10-46)	110.67	U=5340.5	0.272
	Erkek	163	26.58±8.4	27 (10-47)	121.24		

Tablo 7'den anlaşılacağı üzere, yapılan analiz sonucunda turizm potansiyeli ölçeği açısından sıra ortalamaları incelendiğinde cinsiyet grupları arasında farklılık gözlenmektedir (U=4373.5, p=0.002). Buna göre H_{1b} hipotezi kabul edilmiştir. Sonuç olarak turizm potansiyelinin cinsiyet değişkenine bağlı bir olgu olduğu söylenebilir.

Tercih edilme sebepleri ölçeği açısından sıra ortalamaları incelendiğinde cinsiyet grupları arasında farklılık gözlenmemiştir (U=5340.5, p=0.272). Böylelikle H_{2b} hipotezi reddedilmiştir. Bu doğrultuda tercih edilme ölçeğinin cinsiyet değişkenine bağlı bir olgu olmadığı görülmektedir.

Medeni durum değişkeni: Medeni durum değişkenine ilişkin kurulan hipotezler sırasıyla; H_{1c}: Sarıkamış (Cıbiltepe) Kayak Merkezi'ni (SKM) ziyaret eden turistlerin bölgenin turizm potansiyeline ilişkin görüşleri medeni duruma göre farklılık göstermektedir ve H_{2c}: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgeyi

tercih sebeplerine ilişkin görüşleri medeni duruma göre farklılık göstermektedir. Kurulan hipotezler Mann-Whitney U Testi ile analiz edilmiş ve aşağıda Tablo 8 ile ifade edilmiştir.

Tablo 8: Medeni Durum Değişkeni ile Mann-Whitney U Testi

		n	Ort.±S.S.	Ortanca (Min-Mak)	Sıra Ortalamaları	Test	p
H _{1c} :Turizm Potansiyeli-Medeni Durum	Evli	158	24.9±7.63	25 (10-45)	118.31	U=6033.5	0.919
	Bekâr	77	25.06±8.41	24 (10-45)	117.36		
H _{2c} :Tercih Edilme Sebepleri-Medeni Durum	Evli	158	26.12±8.58	26 (10-47)	116.58	U=5859.0	0.647
	Bekâr	77	26.61±8.42	26 (10-45)	120.91		

Tablo 8'e göre, yapılan analiz sonucunda turizm potansiyeli ölçeği açısından sıra ortalamaları incelendiğinde medeni durum grupları arasında farklılık gözlenmemiştir (U=6033.5, p=0.919). Buna göre H_{1c} hipotezi kabul reddedilmiştir. Sonuç olarak turizm potansiyelinin medeni durum değişkenine bağlı bir olgu olmadığı söylenebilir.

Tercih edilme sebepleri ölçeği açısından sıra ortalamaları incelendiğinde medeni durum grupları arasında farklılık gözlenmemiştir (U=5859.0, p=0.657). H_{2c} hipotezi reddedilmiştir. Sonuç olarak tercih edilme ölçeğinin medeni durum değişkenine bağlı bir olgu olmadığı görülmektedir.

Eğitim durumu değişkeni: Eğitim durumu değişkenine ilişkin kurulan hipotezler sırasıyla; H_{1d}: Sarıkamış (Cıbiltepe) Kayak Merkezi'ni (SKM) ziyaret eden turistlerin bölgenin turizm potansiyeline ilişkin görüşleri eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir ve H_{2d}: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgeyi tercih sebeplerine ilişkin görüşleri eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir şeklindedir. Kurulan hipotezler Kruskal Wallis-H Testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar aşağıda Tablo 9 ile ifade edilmiştir.

Tablo 9: Eğitim Durumu Değişkeni ile Kruskal Wallis-H Testi

		n	Ort.±S.S.	Ortanca (Min-Mak)	Sıra Ortalamaları	Test	p
H _{1d} :Turizm Potansiyeli-Eğitim Durumu	İlköğretim (a)	16	22.19±4.72	21.5 (16-32)	92.34	X ² =50.191	p<0.001 p ^{ab} =0.001 p ^{bc} =0.034 p ^{bd} <0.001 p ^{be} <0.001 p ^{bf} <0.001 p ^{cf} =0.001 p ^{df} =0.014
	Lise (b)	31	17.42±5.6	17 (10-32)	53.03		
	Ön Lisans (c)	25	23.12±7.24	22 (11-38)	101.82		
	Lisans (d)	92	25.8±7.22	25.5 (11-44)	126.66		
	Yüksek Lisans (e)	59	27.49±7.8	28 (10-45)	139.34		
	Doktora (f)	12	32.92±7.04	33 (22-45)	182.46		
H _{2d} :Tercih Edilme Sebepleri-Eğitim Durumu	İlköğretim (a)	16	24.56±5.39	24 (16-35)	105.25	X ² =34.179	p<0.001 p ^{af} =0.020 p ^{bd} <0.001 p ^{be} <0.001 p ^{bf} <0.001 p ^{cf} =0.003 p ^{df} =0.044
	Lise (b)	31	19.94±7.58	19 (10-39)	68.08		
	Ön Lisans (c)	25	23.8±8.78	23 (11-43)	96.58		
	Lisans (d)	92	27.12±8.16	26 (12-46)	123.78		
	Yüksek Lisans (e)	59	28.2±8.25	29 (10-47)	135.16		
	Doktora (f)	12	34.25±6.33	35.5 (26-46)	179.88		

Tablo 9 ile ifade edildiği üzere analiz sonuçlarına göre turizm potansiyeli ölçeği açısından sıra ortalamaları incelendiğinde eğitim durumu grupları arasında farklılıklar gözlenmektedir (X²:50.191, p<0.001). Bu doğrultuda H_{1d} hipotezi kabul edilmiştir. Sonuç olarak turizm potansiyelinin eğitim durumu değişkenine bağlı bir olgu olduğu söylenebilir. Farklılığa sebep olan gruplar belirlenmek için Post-Hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Uygulanan Tukey testine göre İlköğretim-Doktora (p^{ab}=0.001), Lise-Ön Lisans (p^{bc}=0.034), Lise-Lisans (p^{bd}<0.001), Lise-Yüksek Lisans (p^{be}<0.001), Lise-Doktora (p^{bf}<0.001), Ön Lisans-Doktora (p^{cf}=0.001), Lisans-Doktora (p^{df}=0.014) grup eşleşmeleri arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tercih edilme sebepleri ölçeği açısından sıra ortalamaları incelendiğinde eğitim durumu grupları arasında farklılık gözlenmemiştir (X²=34.179, p<0.001). Buna göre H_{2d} hipotezi kabul edilmiştir. Sonuç

olarak tercih edilme ölçeğinin eğitim durumu değişkenine bağlı bir olgu olduğu görülmektedir. Farklılığa sebep olan gruplar belirlenmek için Post-Hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Uygulanan Tukey testine göre İlköğretim-Doktora ($p^{af}=0.020$), Lise-Lisans ($p^{bd}<0.001$), Lise-Yüksek Lisans ($p^{be}<0.001$), Lise-Doktora ($p^{bf}<0.001$), Ön Lisans-Doktora ($p^{cf}=0.003$), Lisans-Doktora ($p^{df}=0.044$) grup eşleşmeleri arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Aylık gelir değişkeni: Aylık gelir durumu değişkenine ilişkin kurulan hipotezler sırasıyla; H_{1e}: Sarıkamış (Cıbiltepe) Kayak Merkezi'ni (SKM) ziyaret eden turistlerin bölgenin turizm potansiyeline ilişkin görüşleri aylık gelir durumuna göre farklılık göstermektedir ve H_{2e}: SKM'yi ziyaret eden turistlerin bölgeyi tercih sebeplerine ilişkin görüşleri aylık gelir durumuna göre farklılık göstermektedir şeklindedir. Kurulan hipotezler Kruskal Wallis-H Testi ile analiz edilmiş ve sonuçlar aşağıda Tablo 10 ile ifade edilmiştir.

Tablo 10: Aylık Gelir Durumu Değişkeni ile Kruskal Wallis-H Testi

		n	Ort.±S.S.	Ortanca (Min-Mak)	Sıra Ortalamaları	Test	p
H _{1e} :Turizm Potansiyeli-Aylık Gelir Durumu	Geliri Olmayan (a)	42	21.76±6.93	21 (11-42)	89.30	X²=26.178	p<0.001 p^{ae}=0.001 p^{be}=0.049 p^{ce}=0.005
	1500 TL altı (b)	2	12.50±2.12	12,5 (11-14)	14.50		
	1500-300 TL (c)	35	22.23±8.60	20 (10-37)	96.19		
	3001-5000 TL (d)	29	23.90±7.15	24 (12-39)	109.64		
	5000 TL üstü (e)	127	27.20±7.42	27 (10-45)	137.04		
H _{2e} :Tercih Edilme Sebepleri-Aylık Gelir Durumu	Geliri Olmayan (a)	16	24.56±5.39	24 (16-35)	105.25	X²=25.283	p<0.001 p^{ae}<0.001
	1500 TL altı (b)	31	19.94±7.58	19 (10-39)	68.08		
	1500-300 TL (c)	25	23.80±8.78	23 (11-43)	96.58		
	3001-5000 TL (d)	92	27.12±8.16	26 (12-46)	123.78		
	5000 TL üstü (e)	59	28.20±8.25	29 (10-47)	135.16		

Tablo 10'a göre turizm potansiyeli ölçeği açısından sıra ortalamaları incelendiğinde aylık gelir durumu grupları arasında farklılıklar gözlenmektedir ($X^2:20.178$, $p<0.001$). Bu sebeple H_{1e} hipotezi kabul edilmiştir. Sonuç olarak turizm potansiyelinin aylık gelir durumu değişkenine bağlı bir olgu olduğu söylenebilir. Farklılığa sebep olan gruplar belirlenmek için Post-Hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Uygulanan Tukey testine göre Geliri olmayan-5000 TL üzeri ($p^{ae}=0.001$), 1500 TL altı-5000 TL üzeri ($p^{be}=0.049$), 1500-3000 TL arası - 5000 TL üzeri ($p^{ce}=0.005$) grup eşleşmeleri arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir.

Tercih edilme sebepleri ölçeği açısından sıra ortalamaları incelendiğinde aylık gelir durumu grupları arasında farklılık gözlenmemiştir ($X^2=25.283$, $p<0.001$). Buna göre H_{2e} hipotezi reddedilmiştir. Sonuç olarak tercih edilme ölçeğinin aylık gelir durumu değişkenine bağlı bir olgu olduğu görülmektedir. Farklılığa sebep olan gruplar belirlenmek için Post-Hoc testlerinden Tukey testi uygulanmıştır. Uygulanan Tukey testine göre Geliri olmayan-5000 TL üzeri ($p^{ae}<0.001$) grup eşleşmesi arasında anlamlı bir farklılık göstermektedir.

4.4. Korelasyon Analizi Sonuçları

Pearson Korelasyon (p.c.) katsayısı -1 ile 1 aralığında değer alabilirken ± 1 'e yaklaştıkça değişkenler arasındaki ilişki o kadar güçlü demektir. Katsayı negatif iken negatif ilişki (birisini artarken diğeri azalır) varken pozitif iken pozitif ilişki (birisini artarken diğeri de artar) vardır. Korelasyon katsayısı 0 ile 0.25 arasında ise çok zayıf, 0.26 ile 0.49 arasında ise zayıf, 0.50-0.69 arasında ise orta, 0.70 ile 0.89 arasında ise yüksek, 0.90 ile 1.00 arasında ise çok yüksek şeklinde yorumlanır (Can, 2013: 321-322; Ural ve Kılıç, 2013: 243-244; Altunışık vd., 2012: 228-229; Nakip, 2006: 343; Kalaycı, 2014,: 116-117). Katılımcılara uygulanan ölçek skorlarının korelasyonu Tablo 11'de verilmiştir. Sarıkamış Kayak Merkezi'ni ziyaret eden turistlerin bölgenin turizm potansiyeli tercih sebepleri skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif ve yüksek korelasyon bulunmaktadır ($r=0.782$, $p<0,001$).

Tablo 11. Pearson Korelasyon Matrisi

		<i>Turizm Potansiyeli</i>	<i>Tercih Sebepleri</i>
<i>Turizm Potansiyeli</i>	<i>r</i>	1	
	<i>p</i>		
<i>Tercih Sebepleri</i>	<i>r</i>	0,782	1
	<i>p</i>	<0,001	

P.K: Pearson Correlation, p: Correlation Anlamlılık

5. SONUÇ

Tarih boyunca farklı milletlere, kültürlere ve inançlara ev sahipliği yapan Kars, tarihi ve kültürel anlamda Türkiye'nin en zengin şehirlerinden birisidir. Urartulardan günümüze pek çok medeniyetin ruhunu taşıyan bu kent, geçiş noktalarında olmasından dolayı tarih boyunca pek çok savaşa tanıklık etmiş ve bu süreçte pek çok eser günümüze ulaşamamıştır. Buna rağmen şehirde Urartulardan (8.yy.), Rusların Baltık Mimari tarzından ve de son dönem Osmanlı İmparatorluğu döneminden önemli tarihi ve kültürel eserler bulunmaktadır. Sahip olduğu tarihi ve kültürel zenginlik Kars ilinin turizm açısından cazibe merkezi haline getirmekte ve bölgede turizmin gelişmesine ciddi katkı sağlamaktadır. Şehirde özellikle Kars Kalesi, Ani Harabeleri, Taş Köprü, Kümbet Camii (Havariler Kilisesi), Yanık Kilise (Kazım Karabekir Camii), Katerina Köşkü ve Ebu'ul Hasan-ı Harakani Türbesi gibi Kars'ın farklı tarihsel dönemlerine ait yapılar turistlerin ilgi odağında yer almaktadır. Taşdığı tarihi ve kültürel zenginliğine ek olarak Kars ili doğal güzellikler ve atraksiyonlar yönünden de ciddi bir çeşitliliğe sahiptir. Bölgede pek çok yer üstü ve yer altı su kaynakları, dağlar ile birlikte geniş ormanlık alanlar da bulunmakta, bu kaynaklar doğal çeşitliliği arttırmaktadır. Kuyucuk Kuş Gölü, Çalı Gölü, Çıldır Gölü ile endemik bitki çeşitliliği yönünden çok zengin olan Çalı Gölü, 24 farklı kuş türüne ve çeşitli yabancı hayvanlara doğal yaşam alanı sunmakta, Susuz Şelalesi ve Sarıkamış Ormanları gibi cazibe merkezleri özellikle doğasever turistlerin ilgisini çekmektedir.

Tüm bu tarihi-kültürel ve doğa güzelliklerinin yanı sıra Kars ili Türkiye'deki önemli kış turizm merkezlerinden biri olan Sarıkamış Cıbiltepe (Bayraktepe) Kış Sporları Merkezine ev sahipliği yapmaktadır. Uzun yıllar bölgede kısıtlı imkânlarla yamaçlarda gerçekleştirilen kayak sporu için ilk profesyonel adım 1964 yılında 2255 metre yüksekliğindeki Çamurludağ'da 894 metre uzunluğunda teleski ve günübürlük tesislerin açılmasıyla atılmıştır. Yerel halk kayak sporunu kendi imkânları ile öğrenmiş, buna rağmen pek çok milli sporcu ve kayak eğitmeni burada yetişmiştir. Ancak 1991 yılında ve 20876 sayılı Resmî Gazete'de Cıbiltepe'nin kayak merkezi ilan edilmesinden sonra, yatırımlar artmış ve bölgeye çeşitli pistler, tesisler kurulmaya başlanmıştır. Günümüzde Sarıkamış ülkemizin önemli kış ve kayak turizm potansiyeline sahip merkezlerinden biridir. Sarıkamış Cıbiltepe (Bayraktepe) Kış Sporları Merkezine son yıllarda artan ilgi ve alanın sebepleri ve söz konusu artışa ve sahip olduğu eşsiz özelliklere rağmen istenilen seviyeye ulaşamamasının nedenleri bu çalışmanın odak noktasıdır. Çalışmada Kars ili bir bütün olarak ele alınmış ve turizm potansiyeli değerlendirilmiştir. Daha sonra yapılan anket çalışması ile ziyaretçilerin Sarıkamış Cıbiltepe (Bayraktepe) Kış Sporları Merkezi'ni tercih etme sebepleri ve potansiyeli ile ilgili görüşleri ortaya çıkarılmıştır. Verilen cevaplar istatistiksel olarak incelenerek, sonuçlar açıklanmaya çalışılmıştır.

Sarıkamış Kayak Merkezi'nin ziyaretçiler tarafından tercih edilme sebeplerinin araştırılması ve Sarıkamış'ta konaklayan turistlerin görüşleri doğrultusunda bölgenin kış turizm potansiyelinin değerlendirilmesi amacını taşıyan bu çalışmada, Kars ilinin kış turizm potansiyeline yönelik önermelere verilen katılımcı cevapları incelendiğinde büyük oranda ortalamanın üzerinde cevaplar verildiği görülmüştür. Sadece; "Kars'ın kış turizmi alt yapısı yeterlidir" ve "Kars'ta kış turizmi konusunda yeterli tanıtımlar yapılmaktadır" önermelerine katılımcıların cevap ortalaması kararsıza çok yakın ancak olumsuz bir değer kazanmıştır. Dolayısıyla katılımcıların bu konularda genel olarak kararsız kaldıkları, bir kısmının da olumsuz yanıt verdikleri anlaşılmaktadır. Verilen cevaplardan yola çıkılarak, Kars ilinin ve Sarıkamış Kayak Merkezi'nin kış turizmi potansiyelinin yüksek olduğu, verilen hizmetlerin talebi karşıladığı ve kaliteli olduğu ancak altyapı, pist ve mekanik tesisler yönünden eksiklikler (örneğin, soğuk

iklim koşullarına uygun kapalı telesiyej sisteminin olmaması) ve tanıtım, pazarlama ve markalaşma noktasında (örneğin merkezin kendine ait bir logosunun olmaması) eksiklikler olduğu ortaya çıkmaktadır. Kars ilinin kış turizm için tercih edilmesine yönelik soruların cevaplarına bakıldığı zaman ise benzer şekilde büyük bir çoğunluğun ortalamanın üzerinde cevaplar verdiği görülmektedir. Sadece “ihtiyaç halinde kullanılacak alışveriş merkezleri yeterli seviyededir” önermesine olumsuz cevap verilmiştir. Bu da bölgede ya da yakın çevresinde turistlerin taleplerini karşılayacak düzeyde ve sayıda alışveriş merkezi olmadığını ve bu konuda çalışmalar yapılması gerektiğini göstermektedir. Bunun dışında; kayak pistlerinin kapasitesi, kalitesi, güvenlik ve sağlık hizmetleri, eğitmenler, fiyat-kalite performansı ve bölgeye ulaşım kriterleri aldıkları olumlu değerlerle katılımcılar tarafında bölgenin tercih sebepleri olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın etkinliğini artırmak amacıyla hipotezler hazırlanmış, çözümlenmeleri yapılmış ve bunlardan 6 tanesinde anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. “Turizm potansiyeli-Yaş”, “Turizm Potansiyeli-Cinsiyet”, “Turizm potansiyeli-Eğitim Durumu”, “Turizm potansiyeli-Gelir durumu”, “Tercih edilme sebebi-Eğitim durumu” ve “Tercih edilme sebebi-Gelir durumu” değişkenleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Yaşı 26-35 arasında olanlar, 46 yaş ve üzeri olanlara göre Sarıkamış Kayak Merkezi'nin turizm potansiyelini daha fazla görmektedir. Kadınlar erkeklere göre turizm potansiyelini daha yüksek görmektedir. Eğitim durumundaki farkın temel sebebi lise düzeyinde eğitim alanlardır. Lise düzeyinde eğilim alan katılımcılar diğer gruplardan daha fazla turizm potansiyeli görmektedir. Gelir durumda ise 5000 TL ve üzeri geliri olanlar diğer gruplara göre Sarıkamış Kayak Merkezi'nin turizm potansiyelinin daha düşük olduğunu düşünmektedir. Tercih edilmesine sebep olabilecek sorulara yönelik verilen yanıtlarda ise eğitim durumu değişkenindeki fark lise düzeyinin diğer gruplara göre imkânları beğenmesi ve doktora düzeyindekilerin diğer gruplara göre daha az beğenmesinden kaynaklanmaktadır. Gelir durumu değişkenindeki fark ise geliri olmayanların, geliri 5000 TL üzerinde olanlara göre Sarıkamış Kayak Merkezi'nin daha iyi bir tesis olduğunu düşünmesinden kaynaklanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (Yedinci Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Bielikova, H. (2013). Vplyv Zimného Cestovného Ruchu na Rozvoj Regiónu: Prípadová Štúdia Okresu Ťarnovica. 20. MendelNet, 20(1): 405-408
- Can, A. (2013). Spss ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi. Ankara: Pegem Akademi.
- Çakmak, F. ve Yılmaz, Ö. (2018). Turizmin İktisadi Sürdürülebilirliği Açısından Kış Turizmi. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(1): 267-286.
- Çalışkan, U. (2014). Sarıkamış Kayak Tesisleri ve Konaklama Hizmetleri Müşteri Memnuniyeti Araştırması. Kars: T.C. Serhat Kalkınma Ajansı.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., ve Büyüköztürk, Ş. (2012). Sosyal Bilimler için Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları (İkinci Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Daştan, H., Dudu, N., ve Çalmaşur, G. (2016). Kış Turizmi Talebi: Erzurum İli Üzerine Bir Uygulama. Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 30(2): 403-421.
- Demir, M. (2017). Doğal ve Beşerî Özellikleriyle Kars İlindeki Turizm Faaliyetlerinin Durumu. Marmara Coğrafya Dergisi, 0(35): 134-154.
- Demir, M. ve Alım, M. (2017). Fonksiyonel Özellikleri Bakımından Kars Kenti. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(2): 537-560.
- Demiroğlu, O. C. (2014). Kış turizmi, Ankara: Detay Yayınları.
- Doğaner, S. (2001). Türkiye turizm coğrafyası, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Haider, W. (1991). A Thesis submitted to the Faculty of Graduate Studies in partial fulfilment of the requirements for the Degree of Doctor of Philosophy at McGill University.
- Kalaycı, Ş. (2014). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri İçinde Kalaycı, Ş. (Editör) Faktör Analizi (ss. 321-331). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- 2018-2023 Stratejik Plan/Kars İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2018). <https://kars.ktb.gov.tr/> adresinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 01.08.2020).
- Kaya, G. (2018). Kayseri'nin Kış Turizm Potansiyeli ve Tercih Edilmesindeki Sebepler: Erciyes Örneği. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans.
- Kılıç, B., ve Eleren, A. (2010). Termal Otel İşletmelerinde Hizmet Kalitesinin Ölçülmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 15(3): 119-142.
- Koşan, A. (2013). Kış Sporları Turizmi–Kayak Turistlerinin Kış Turizm Merkezlerini Algı ve Değerlendirmelerine Ait Bir Araştırma (Palandöken'de Bir Uygulama). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(2): 293-324.
- Mursalov, M. (2009). Bir Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Olarak Kış Turizmi ve Kış Turizmi Açısından Azerbaycan'ın Guba-Haçmaz Turizm Bölgesinin Arz Potansiyeli. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans.
- Nakip, M. (2006). Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve (SPSS Destekli) Uygulamalar (ikinci baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Vojackova, R. (2007). Zimní extrémní sporty a jejich význam pro cestovní ruch v oblasti krkonoš a libereckého kraje.
- World Trade Organization (WTO). (2019). World Trade Report, The Future Of Services Trade. https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/00_wtr19_e.pdf [Erişim Tarihi: 05.08.2020].

Ural, A. ve Kılıç, İ. (2013). Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi (Dördüncü Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

Ülker, İ. (1992). Dağ Turizmi. Ankara: T.C. Turizm Bakanlığı, Devran Matbaacılık.

Yıldız, Ü., ve Gürhan, N. (2020). The Effects of Alternative Tourism Activites on Sustainable Tourism Potential and Employment. *Revista Argentina de Clínica Psicológica*, 29(5), 1567-1581.